

פסגת כוח ההילול בצד הרע. וזה הוא פשר דבר שבהיתר הליצנות נקטו חכמים לדוגמא חטא זה של עבודה זרה דוקא. בודאי דהיתר הליצנות נוהג הוא בכל פרטיו של צד הרע. אבל הלא אותו ה"רע" הניזון להדיא מן הכוח ההפכי של כוח הליצנות, הוא אותו ה"רע" אשר שמו הוא עבודה זרה. ועל כן, דבר טבעי הוא לעובד השם, ליחד את כוח הליצנות נגד חטא עבודה זרה דוקא.

(ה) בפיסקא הקודמת היה המדובר, על אודות השתמשות בליצנות בצד הטוב, וכגון ליצנותא דעבודה זרה וכדומה. אמנם עלינו לדעת כי הכדל גדול יש בשרשי כוחות הנפש בין כוח הליצנות דצד הטוב הנ"ל, ובין כוח הליצנות בסתמא. הנה נתבאר לנו, כי גדרה של ליצנות הוא הריסת בנין החשיבות. וודאי, שהגדרה זו נוהגת היא בכל הופעה של ליצנות, אפילו כשהיא באה בצד הטוב. דבכל מקום, פעולת הליצנות היא להמציא זלזול. אלא שמכל מקום, הברל גדול יש בשרש, בין לצנות סתם ובין ליצנות דצד הטוב. דהמצאת-הזלזול אשר בסתם ליצנות, עצמיותה היא המיאון במהות חשיבות, והרדיפה אחר מהות הזלזול. אבל המצאת-הזלזול הנמצא בליצנותא דעבודה זרה, איננה אלא בגדר תולדה. דמפני שהוא מחשיב את הטוב, הרי הוא מזלזל ברע. ומשמעותה של ליצנותא דעבודה זרה היא: כוח החיזוני, הנוול מכוח ההיילול. ונמצא, דאע"פ שבאופי החיצוני, ליצנותא דעבודה זרה דומה היא לליצנות סתם, מכל מקום בשרשה ובעיקרה רחוקה היא ממנו בתכלית. דליצנות סתם היא המצאת זלזול לשם ריבוי הזלזול בעולם. אבל ליצנותא דעבודה זרה היא המצאת זלזול לשם ריבוי חשיבות בעולם. וכתב במסילת ישרים כי "ליצנות אחת דוחה מאה תוכחות". וכלי ספק, דמקורו הוא מדברי הגמרא דפסקינן דכשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה לא לומר דבר שאינו נשמע. וילפינן זה מדכתב קרא "אל תוכח לץ". וחזינן מזה דההיפך של קבלת תוכחה הוא הליצנות. והלא בודאי אפשר לה לתוכחה שלא תהא נשמעת מכמה סיבות. ואם כן למה תלו מניעת קבלת תוכחה בליצנות דוקא? — אמנם הם הם הדברים. אין כאן הכוונה למניעת קבלת תוכחה פרטית על דבר פרטי, דפשוט הוא דפרטיותה של כל תוכחה יש לה כמה מניעות ועיכובים להתקבלותה. אבל הכוונה כאן היא לכוחות הנפש של קבלת תוכחה בכלל. דכוח

הליצנות בכלל מתנגד הוא לכוח קבלת תוכחה בכלל. דכל תוכחה ענינה הוא לעורר את החשיבות של תיקון המעוות. והתעוררות חשיבות זו, פוגעת ראשונה בכוח הליצנות שבנפש, שאינו סוכל שום חשיבות, ומתפרץ הוא להמית את יחס החשיבות תיכף בתחילת התעוררותו. וליצנות האחת הדוחה מאה תוכחות, אין פירושה דוקא שהאדם שהוכיחו אותו מתלוצץ בפועל מתוכחת המוכיח, אלא שהענין הוא הרבה יותר עמוק. כוח הליצנות שבנפש דוחה את קבלת התוכחה שבנפש.

ἄσος ἄσειᾶ

ו) ועיין לשונו של רש"י בפרשת זכור, „אשר קרך. לשון קור וחום צננך, והפשירך מרתיחתך. שהיו כל האומות יראים להלחם בכם, ובא זה והתחיל והראה מקום לאחרים. משל לאמבטי רותחת שאין כל בריה יכולה לירד בתוכה, בא בן בליעל אחד קפץ וירד לתוכה, אע"פ שנכוה, הקרה אותו בפני אחרים". כלומר, אין סוף ענינו של עמלק בזה שבא ונלחם בישראל. אלא שסוף ענינו הוא בזה, שמלחמתו של עמלק גרמה זלזול בחשיבותו של ישראל. אלופי אדום, אילי מואב, ויושבי כנען כולם קבלו התוכחה של יציאת מצרים וקריעת ים סוף. האמבטיא היתה רותחת. נולדה חשיבות בעולם. אבל עמלק אינו יכול לסבול חשיבות. מהותו של ישראל היא כוח ההילול. מהותו של עמלק היא כוח החילול. זה לעומת זה. עמלק לעומת ישראל. כוח החילול לעומת כוח ההילול. עם לידתה של כנסת ישראל, בא לעולם כוח-הכרת-החשיבות. האמבטיא היתה רותחת. רתיחות זו, מתנגדת לעמלק במהותה. מפאת ההתנגדות הזו קפץ לתוך האמבטיא וקיררה. פרץ פרצה בחשיבות זו ששמה כנסת ישראל. מתוך פרצה זו הוא רוצה להרוס את כל בנין החשיבות. זו היא שאיפתו של כוח הליצנות מאז ומעולם. כוח הליצנות אשר בנפש דוחף לקרורה של האמבטיא הרותחת. ועל כן אמרו חכמים על „וישמע יתרו" לץ תכה ופתי יערים. כי אין מפלתו של עמלק מועלת לו לעצמו. כי אדרבא, זה הוא עצם ענינו של מעשה עמלק, ש ב ת ו ך מ ע ש י ו מ מ ש גנוזה היא ההתנגדות וההתקוממות נגד קבלת תוכחה. לץ תכה — זה עמלק, פתי יערים — זה יתרו. כלומר, יתרו קיבל התוכחה שבמפלת עמלק. אבל אין דבר זה שייך לעמלק. שאם היה עמלק שייך לקבלת תוכחה ממפלתו — כי אז לא היה מקום תחלה לעצם מציאותו. שהרי

עצם מציאותו הוא עקירת כוח קבלת תוכחה מן הנפש. וכך הם הדברים במקורם, שהרי הגנות שנתפרשה בתורה על עשו, איננה במכירת הבכורה, אלא ויבז עשו את הבכורה. כלומר, התלוצצות מן הבכורה. לץ תכה, זה עמלק.

אע"פ

(ז) וזה שגילתה לנו תורה בעמלק, „ואחריתו עדי אובד“. אע"פ שאחרית הימים היא תקופה כזו, שנמצא בה צד תיקון לאומות העולם, מכל מקום אין עמלק בכלל זה. ומכיון שבאחרית הימים אין מקום לדבר שאינו מתוקן, ממילא האחרית היא אכדון לעמלק. והם הם הדברים. כל תוכחה, הרי היא תביעה לתיקון הקלקול, ועל כן, כל קלקול אפילו היותר גרוע, שאין בעצמותו התנגדות לתביעתו של התיקון, — ממילא יש לו תקוה להיות מתתקן; אבל קלקול כזה, שעצמותו היא עקירת כוחה של תביעת התיקון — בודאי שזה הוא דינו שאין לו שום תקוה להיות נכנס בכלל התיקון. ומוכן הוא היטב, שדוקא תקופת התיקון — היא היא אכדון של עמלק. ואחריתו עדי אובד. אבל הלא כוח הליצנות של עמלק גנוז הוא בקירור האמכטיא. דהיינו מפני היותו הראשון למלחמה. וזה הוא פירושו של המשך הכתוב: ראשית גויים עמלק ואחריתו עדי אובד. דדוקא משום דמדרגת עמלק היא מדרגת „ראשית-גויים“, ממילא אין לו אחרית, ואחריתו עדי אובד.

(ח) ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, שרפו ידיהם מן התורה. הנה בכל מקום שאנו רוצים לומר ההיפך מלימוד תורה אנו אומרים „ביטול תורה“. וכאן אנו מוצאים ביטוי חדש: רפיון ידיים מן התורה. מה הוא פירושו של חידוש זה? — אלא ששוב הם הם הדברים. רפיון ידיים, פירושו הפסד הכרת החשיבות של הדבר שבו צריכות הן הידיים להתעסק. כשאדם מפסיד הכרת החשיבות של העסק, הוא מרפה את ידיו. ועל כן דוקא בפרשת עמלק שכל ענינו הוא הריסת בנין החשיבות, — נמצא הוא הלשון הזהב של חכמים „רפו ידיהם מן התורה“.

ובני תורה הנכנסים בדברי תורה של הלכות דעות וחובות הלככות, צריכים לדעת כי מצות זכירת מעשה עמלק, מחייבת אותם

להעמיד את עצמם בהמצב ההפכי של רפו ידיהם מן התורה, ולהמצא תמיד במצב של „חיזוק-ידיים” בתורה, וחיזוק ידיים בתורה פירושו הוא: שלא ליתן מקום לקירור הרתיחה שבלב, הנובעת מתוך הכרה בנוראותיה של חשיבות התורה ועזוז כבודה.

ענין ב

(א) הפיל פור הוא הגורל לפני המן. דקדק הכתוב בכאן למסור לנו גם את השם הפרסי וגם את תרגומו ללשון הקדש. ומרגיש הוא הלב צורך מיוחד למעום קצת מן הדבש ומן החלב אשר מתחת ללשון הפרסי והעתקתו ללשון הקדש.

(ב) התנגדותן של אומות העולם לישראל מסודרת היא בשתי מערכות: (א) מערכת הארבע מלכיות אשר ענינן נתפרש בדברי הנבואה של דניאל. (ב) שבעה עממים אשר ענינן נתפרש בתורה כמה פעמים. תכנם של הדברים הללו בפנימיותם כך הוא: בכדי שהעבד יעשה רצון רבו, בעל כרחו ששני דברים יוקדמו לה לעשייה זו. קניית האדון אותו לעבד והודעת רצונו של האדון כמה לעבדו. על ידי הקנייה משועבד הוא העבד לרצונו של האדון ועל ידי גילוי הרצון הוא יודע כמה לעבדו. על ידי גאולת מצרים נעשו ישראל משועבדים לרצונו של מקום. עבדי השם ולא עבדי פרעה. על ידי מתן תורה יודעים הם ישראל כמה לעבדו, ועל ידי הכניסה לארץ ישראל הם באים למקום העבודה ממש. מערכת ההתנגדות לכנסת ישראל מצד הארבע מלכיות מכוונת היא בעיקרה כנגד מהותם של ישראל בתור עבדי השם. שהרי כל ענינן של הארבע מלכיות הוא לשעבד את ישראל. ועד כמה שכפות הוא האדם באתרא אחרא אי אפשר להקרא בתאר עבד השם. עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים ולא עבדים לעבדים. מכיון שהארבע מלכיות משעבדים את ישראל ועושים